

POLITICARI SE MESAJU U RAD MEDIJA NACIONALNIH MANJINA

Author: [IWPR Balkans](#)

Politicke stranke pokušavaju da preuzmu kontrolu nad listovima nacionalnih manjina, što je pokrenulo lavinu protesta zaposlenih.

Novinari koji rade u medijima nacionalnih manjina u Vojvodini sve više su zabrinuti zbog uplitanja nedavno formiranih institucija, koje su u većini slučajeva pod kontrolom jedne partije.

Nakon mnogih godina pod režimom Slobodana Miloševića, tokom kojih su se borili za opstanak, novinari tvrde da mnogo suptilniju pretnju za njihovu nezavisnost sada predstavljaju nacionalni saveti postavljeni u oblastima u kojima žive nacionalne manjine, sa zadatkom da donose odluke u sferi obrazovanja, jezika i kulture. Tokom 2004, dve godine nakon što su osnovani, ovi saveti su stekli velika ovlašćenja nad lokalnim medijima.

U mnogim slučajevima, ovi saveti su praktično preuzeli upravu nad regionalnim listovima, postavljajući direktore, urednika i upravne odbore medija nacionalnih manjina.

S druge strane, sistem koji se koristi za izbor članova različitih saveta pogoduje nekolicini relativno jakih partija nacionalnih manjina.

Članovi saveta moraju biti članovi parlamentarnih tela ili izabrani sakupljanjem potpisa, što mogu uspešno sprovesti samo političke partije koje imaju neophodnu infrastrukturu.

Vlada je postavila ove savete sa najboljim namerama, u skladu sa novim zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

Nakon što je prošle godine usvojen zakon kojim se zabranjuje državna uprava nad medijima nacionalnih manjina, Skupština Vojvodine je prenela svoja "osnovna prava" na nacionalne savete, predajući im pravo na upravljanje i uredjivacku kontrolu nad ovim medijima.

Madjarsko nacionalno veće, koje zastupa najveću manjinu u pokrajini, sada upravlja najvažnijim madjarskim medijskim grupacijama u Vojvodini.

U pitanju su «Madjar so» (Svet Madjara), list na madjarskom jeziku osnovan 1945, list za mlade «Kepes Ifjusag» (Mladi u slikama) i nedeljnik «7 Nap» (7 dana).

Predsednik Madjarskog nacionalnog saveta Laslo Joza istovremeno je visoki funkcioner Savez vojvodjanskih Madjara (SVM), koga predvodi Jozef Kasa, i potpredsednik upravnog odbora lista Madjar so.

Joza tvrdi da su njegove aktivnosti razdvojene i da njegova partija nema uticaja na lokalne madjarske medije. "Ne bih dozvolio svojoj partiji da indirektno utice na medije koristeći nacionalni savet kojim predsedavam", izjavio je on za BCR.

Iako je Madjarski nacionalni savet odgovoran za rad lista Madjar so, uredjivacka politika je u nadležnosti

urednika lista, dodaje on.

Sa njegovim misljenjem se ne slazu se svi novinari. "Nasa redakcija daje sve od sebe da i dalje radi na isti nacin, ali su se stvari sada promenile", kaze jedan izvor iz ovog dnevnog lista. Isti izvor tvrdi da su novine sada pod kontrolom SVM-a i da ce novinari koji su se tome suprotstavljali verovatno izgubiti posao.

Urednik lista Madjar so Ferenc Cik Nadji nedavno je izgubio posao zbog objavljivanja otvorenog pisma udruzenja novinara u kome je kritikovana uprava lista.

Novinari iz ovog lista ocekuju da ce doci do novih otpustanja ako i kada sadasnja glavna redakcija u Novom Sadu bude smanjena i njene aktivnosti prosirene na severne zone oko Sente i Subotice, vecinom naseljene Madjarima.

Joza misli da je to sasvim prakticna odluka, s obzirom da mali broj Madjara zivi u Novom Sadu. "Madjari cine samo 3 ili 4 odsto populacije Novog Sada", kaze on.

Medjutim, clanovi redakcije koji se protive ovom potezu izrazavaju zabrinutost da ce preseljenje u Sentu i Suboticu, koje predstavljaju najjaca uporista SVM-a, dovesti list pod jos jacu kontrolu stranke.

Na ovaj nacin ce se ostvariti san SVM-a - preseljenje lista u Suboticu", izjavio je isti izvor za BCR.

Borba za kontrolu nad madjarskim medijima u Vojvodini odrazava se i na mnoge druge manjinske zajednice.

Skupstina Vojvodine je proste godine odlucila da prenese zvanicno vlasnistvo nad medijskom kompanijom "Libertatea" na Rumunsko nacionalno vece, sto je takodje dovelo do protesta i unutrasnjih sukoba.

Odmah nakon preuzimanja lista, Rumunski nacionalni savet je smenio celokupnu upravu i imenovao novog urednika.

Predsednik Rumunskog nacionalnog veca Danijel Petrovic izjavio je za BCR da su smenivanja nastala kao rezultat zelje da radna mesta budu dostupna javnom nadmetanju i da nisu politicki motivisana.

Medjutim, kao i u slucaju lista Madjar so, mnogi citaoci i novinari se ne slazu sa ovim stavom. Smene su dovela do toga da su se mnogi novinari zakljucali u svoje kancelarije dok su se odigravali sukobi izmedju njihovih pristalica i clanova saveta.

Direktor lista "Libertatea" Niku Coban smatra da je odluka o prenosu uprave nad ovim medijima na savete bila greska.

"Mediji nacionalnih manjina sada se nalaze u rukama male grupe ljudi koja nema iskustva u medijima", dodaje on.

Coban tvrdi da se uplitanje politicara drasticno pojacalo nakon 2004, kada su nacionalni saveti stekli prava nad lokalnim medijima.

"Pre 2004. nijedan od tadašnjih ministara za informacije u Vojvodini nije me zvao da pita zasto je nesto objavljeno ili nije objavljeno", kaze on.

"Sada kada je savet preuzeo upravu, njegovi clanovi su poceli upravo to da cine, zahtevajuci da znaju zasto je neko kritikovan u novinama i zasto ne pisemo o aktivnostima saveta."

Nezadovoljstvo je kulminiralo proslog juna, kada je novinar lista "Libertatea" zapocео dvomesečni strijk, zahtevajuci nove izbore za Rumunski nacionalni savet.

Nakon sto je proslog septembra u Vrscu odrzana vanredna izborna sednica skupstine, formiran je novi savet koji je ponovo imenovao bivse rukovodstvo, medju njima i Cobana. On i dalje veruje da saveti predstavljaju losu ideju.

"Nacionalni saveti predstavljaju iluziju, trik srpske vlade", kaze on. "Cinjenica da glasaci mogu kazniti clanove saveta tako sto nece glasati za njih ako ne rade svoj posao ne predstavlja veliku utehu. Tokom cetiri godine, koliko traje mandat clanova saveta, oni mogu sve unistiti."

Stvaranje Rusinskog nacionalnog saveta kome je predata kontrola nad listom «Rusko slovo» prouzrokovalo je podele u malobrojnoj rusinskoj zajednici u Vojvodini.

Nezadovoljstvo je izazvano radom bivseg predsednika saveta Rafaila Ruskovskog, koji je clan Demokratske stranke. On je pokusao da smanji broj novinara u listu i iskoristi ta sredstva za druge kulturne aktivnosti saveta.

Bilo je onih koji su se slagali sa ovim smanjenjem. "Vise od 20 ljudi radilo je na stvaranju nedeljnika od 20 strana", zali se jedan novinar.

Druge je, medjutim, ovaj potez razbesneo. "Ruskovski je zeleo da otpusti 10 novinara iz Ruskog slova, ali ja to nisam mogao da prihvatim", kaze bivsi urednik lista Mikola Santa. "Zato smo se sukobili."

Sukob je završen smenom vecine clanova Rusinskog saveta i imenovanjem novih ljudi koji ce upravljati listom.

"Rusko slovo i Rusinski nacionalni savet sada imaju dobre odnose, i oni vise ne vrse pritisak na list", kaze Vladimir Palancanin, sadašnji direktor nedeljnika.

Cini se da novinari najbolje saradjuju sa nacionalnim savetima koji nisu potpali pod kontrolu jedne partije ili grupe ljudi.

Na primer, ne postoje ozbiljna neslaganja izmedju Hrvatskog nacionalnog veca i «Hrvatske rijeci», nedeljnog lista vojvodjanskih Hrvata, jer nijedna partija nema vecinu u savetu.

Clanovi ovog saveta dolaze iz Demokratske stranke, Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV) i Demokratske stranke vojvodjanskih Hrvata.

Položaj Roma se razlikuje od položaja drugih zajednica, jer ne postoji medij koji bi se nalazio pod kontrolom njihovog saveta. U Vojvodini ne postoji nijedan njihov list, što je povezano sa visokim nivoom nepismenosti u ovoj manjini.

Ova činjenica ipak nije umanjila sukobe unutar Nacionalnog saveta Roma nakon njegovog osnivanja 2003.

Predsednik upravnog odbora Srdjan Sain dao je ostavku u junu, izrazavajući na taj način neslaganje sa radom Vitomira Mihajlovića, predsednika saveta. "Nacionalni savet Roma nije ništa uradio", kaže on.

Mihajlović to negira, tvrdeći da je savet ostvario velike uspehe u oblasti obrazovanja i kulture i povodom diskriminacije protiv Roma.

Dinko Gruhonjić, predsednik Nezavisnog udruženja novinara Vojvodine, veruje da nacionalni saveti ne smeju imati kontrolu nad medijima nacionalnih manjina.

Slučaj mađarskih medija u pokrajini, kaže on, pokazuje moguće negativne posledice. "Očigledno je da jednopartijski nacionalni savet, kao što je mađarski, ima nameru da kontrolise sve medije na mađarskom jeziku Vojvodini."

Gruhonjić smatra da ponovno uvođenje državnog finansiranja listova nacionalnih manjina može predstavljati jedno od rešenja. Ako bi država pomogla ovim medijima da opstanu, dodaje on, to bi bar omogućilo da oni ne padnu pod kontrolu jedne stranke.

On misli da treba odbaciti drugu alternativu, potpunu privatizaciju, jer bi ona dovela do novih zloupotreba.

"Medije bi tada privatizovale lažne kompanije koje bi iz senke posedovali političari iz nacionalnih manjina", kaže on.

Marinika Cobanu je novinar nedeljnika na rumunskom jeziku "Libertatea". Miroslav Zadrepko je dopisnik TV B92 iz Vojvodine. Atila Marton je slobodni novinar. Dragana Nikolić-Solomon je direktor BIRN-a za Srbiju i Crnu Goru.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/politiciari-se-mesaju-u-rad-medija-nacionalnih>